

S T A D I A

HELSINGIN AMMATTIKORKEAKOULU

Yksintyöskentely

Yksintekeminen työmenetelmänä av-tuotannoissa

Viestinnän koulutusohjelma
Audiovisuaalisen mediatuotannon
suuntautumisvaihtoehto
Opinnäytetyö
21.5.2007

Jaana Majalahti

Koulutusohjelma Viestintä		Suuntautumisvaihtoehto Audiovisuaalinen mediatuotanto
Tekijä Jaana Majalahti		
Työn nimi Yksintyöskentely - yksintekeminen työmenetelmänä av-tuotannoissa		
Työn ohjaaja/ohjaajat Lasse Keso		
Työn laji Opinnäytetyö	Aika 21.5.2007	Numeroidut sivut + liitteiden sivut 36 + 2
<p>TIIVISTELMÄ</p> <p>Opinnäytetyössäni käsittelen yksintekemiseen perustuvaa työskentelytapaa. Tutkin dokumentin, tv-ohjelmien ja uutisten parissa toimivia yksintekijöitä.</p> <p>Määrittelen yksintyöskentelijäksi sellaisen tekijän, joka kuvauksen lisäksi ohjaa tai haastattelee yksin eli on kuvaustilanteessa yksin. Tämän lisäksi yksintyöskentelijä voi tehdä kaikkia muita audiovisuaalisen tuotannon työtehtäviä kuten tuottaa, leikata ja käsitellä ääntä.</p> <p>Tarkastelen aihetta analysoimalla omaa tekemistäni yksintyöskentelynä tekemässäni dokumentissa sekä haastatteleamalla kolmea erilaista yksintekijää: dokumentaristia, ajankohtaisohjelman tekijää ja uutisten tekijää. Kartoitan heidän motivaatiotaan ja toimintatapaan kaikissa av-tuotannon vaiheissa.</p> <p>Haastattelujen sekä omien kokemusten perusteella voi todeta, että yksintyöskentelijälle kevyt ja helppokäyttöinen mutta samalla laadukas kuvauskalusto on erittäin tärkeä. Yksintyöskentely on edullinen tuotantotapa, joka mahdollistaa aikataulun joustavuuden ja nopean liikkeelle lähdön sekä mahdollisuuden intiimiin kuvaukseen ilman isoa kuvausryhmää ja välineitä. Yksintekemistä puolestaan hankaloittaa moneen asiaan keskittyminen yhtä aikaa sekä joissain tilanteissa välineiden rajoittuneisuus. Yksintyöskentelijä joutuu myös kantamaan vastuun yksin monista eri työvaiheista.</p> <p>Kaikille haastatelluilleni hakeutuminen yksintyöskentelijäksi on ollut luonnollinen tai sopiva vastaan tullut vaihtoehto. Eri alueilta uransa aloittaneet yksintyöskentelijät olivat kaikki motivoituneita ja monipuolisesti ammattitaitoisia. Heille yksintyöskentely oli toimiva tapa tehdä dokumentteja ja tv-ohjelmia.</p>		
Teos/Esitys/Produktio Merihaka – oma paikka		
Säilytyspaikka Taideteollisen korkeakoulun kirjasto, Aralis-kirjastokeskus		
Avainsanat yksintyöskentely, yksintekeminen, moniosaja, videojournalisti, yksinkäyttö, videographer		

Degree Programme in Media		Specialisation Audiovisual Media Production
Author Jaana Majalahti		
Title One Man Band; Working on Your Own in Audiovisual Media Production		
Tutor(s) Lasse Keso		
Type of Work Final Project	Date 21 st May, 2007	Number of pages (report + appendices) 36 + 2
<p>ABSTRACT</p> <p>In this thesis I study “working on your own” working method in the field of audiovisual media production. I conduct research on solo workers who do documentaries, tv-programs and news.</p> <p>I define “working on your own”, or a “one man band”, as a professional who both shoots and directs, and possibly also interviews alone while shooting. In addition to this, the solo worker can also do all the other audiovisual production tasks, e.g. produce, edit and work with the sound.</p> <p>I approach the subject by making a short documentary of my own, by analysing my own work, and by interviewing three different “one man bands” (a documentarist, a reporter and a news journalist). I study their motivation and work habits in all phases of audiovisual production.</p> <p>Based on the interviews and my own experiences, it is fair to say that for a “one man band” light and quality and easy- to-use shooting equipment are very important. Working on your own is a cost-efficient way of production, which allows flexible timetables, makes it possible to start a new project fast and allows intimate shooting without big crew or equipment. What makes solo work difficult is that one has to focus on many things at the same moment and sometimes it is not possible to do everything one wants to with one’s own equipment. As a solo worker, one also bears the responsibility of many different work phases, as well as of the whole project.</p> <p>For all one man bands I interviewed, solo work has been a natural alternative. Everyone had started their careers from different fields of audiovisual media. As solo workers they were also highly motivated and professionals. For them working as a one man band was a functional solution which allowed them to make documentaries and tv-programs.</p>		
Work / Performance / Project Merihaka – oma paikka		
Place of Storage University of Art and Design Library, Aralis Library and Information Centre, Helsinki		
Keywords one-man-band, solo work, working on your own		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	YKSINTYÖSKENTELY	2
3	YKSINTYÖSKENTELYN HAVAINNOINTI OMAN TEKEMISEN KAUTTA..	4
3.1	Käsikirjoittaminen.....	4
3.2	Kuvauskalusto ja yksintyöskentely	6
3.3	Katugallup-haastattelutilanteet yksintyöskentelynä.....	7
3.4	Haavoittuvaisuus ja joustavuus	7
3.5	Leikkaus ja äänenkäsittely	8
4	YKSINTYÖSKENTELIJÖIDEN HAASTATTELUT	9
4.1	Haastateltavien taustat ja päätyminen yksintyöskentelijäksi	10
4.1.1	Pitkän linjan dokumentaristi yksintyöskentelijänä.....	10
4.1.2	Ajankohtaistoimittaja kuvaa maailmalla.....	12
4.1.3	Aluetoimittaja tekee yksin televisioon ja radioon.....	13
4.2	Etukäteisvalmistelu ja tuottaminen	14
4.3	Yksintyöskentely kuvaus- ja äänitystilanteissa.....	16
4.3.1	Kuvauskalusto	16
4.3.2	Työskentelytavat yksintyöskentelytilanteessa	19
4.4	Leikkaus ja äänenkäsittely	22
4.5	Yksintyöskentelyn kokonaisuus ja motivaatio.....	23
4.5.1	Kaikkien eri työvaiheiden toteuttaminen yksin.....	24
4.5.2	Yksintyöskentelyn hyötyjä.....	25
4.5.3	Yksintekemisen haittapuolia	26
4.5.4	Yksintekemisen vaikutus laatuun.....	27
5	YHTEENVETO	30
	LÄHTEET	35
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä käsittelen yksintyöskentelyä työmenetelmänä av-tuotannoissa. Kartoitan työtavan hyötyjä, haittoja sekä yksintekijöiden motivaatiota työhönsä.

Yksintyöskentelijät ovat yleensä dokumenttien, ajankohtaisohjelmien ja uutisohjelmien tekijöitä. Yksintyöskentelyn mahdollisuudet ovat laajentuneet viimevuosina videokameroiden kehittyessä pienemmiksi, halvemmiksi ja laadullisesti paremmiksi. Aihe on mielenkiintoinen, koska yksintyöskentelijöitä työskentelee suomalaisessa tv-tuotannoissa ja dokumentin tekijöinä yhä enemmän. Yksintyöskentelyä on tutkittu vähän, koska sen ammattimaisia tekijöitä on vähän, ja se poikkeaa av-tuotannon yleisestä työskentelytavasta, jossa jokaisessa vaiheella on oma tekijänsä.

Henkilökohtaisesti yksintyöskentely kiinnostaa minua mahdollisuutena toteuttaa freelancerina ajankohtaisohjelmia esim. ulkomailta pienillä alkupanostuksilla. Teinkin lopputyöni projektiosuudeksi yksintyöskentelynä lyhyen dokumentin. Se oli ensimmäinen yksintyöskentelynä toteuttamani projekti, joten opin siitä paljon. Samalla sain paljon arvokasta kokemusperäistä materiaalia kirjalliseen osaan opinnäytettäni.

Työssäni kartoitan erilaisten yksintyöskentelijöiden työskentelytapoja ja yksintyöskentelyn vaikutuksia tehtävään työhön kuvaus- ja leikkaustilanteessa, käytettyjä laitteita ja keinoja selvittää yksintyöskentelyn tilanteista sekä yksintyöskentelyn motivaatiota. Pohdin yksintyöskentelyn edellytyksiä ja tarpeita

itsehavainnoinnin ja haastattelujen avulla suunnitteluvaiheesta työn viimeistelyyn asti. Tutkin työssäni ihmistä ja heidän toimintaansa käyttäen kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä (Berg 2001, 6-7), erityisesti haastatteluja, niiden analysointia ja oman työn havainnointia.

Haastatteluja tein kolmelle erilaiselle yksintyöskentelijälle, dokumentaristille, ajankohtaisohjelmien tekijälle sekä alueuutisten uutisten toimittajalle. Haastattelut seurasivat tiettyä kysymysrunkoa väljästi itse haastattelutilanteessa.

Haastattelumetodiani kutsutaan puolistrukturoiduksi haastatteluksi, jossa käsitellään tietyt samat kysymykset, mutta niiden järjestys voi vaihdella ja haastattelutilanteessa voitiin kysyä myös haastateltavan inspiroimia kysymyksiä. (Bryman 2001, 314, Hirsijärvi ja Hurme 2001, 47). Lopuksi analysoin vastauksia sekä kokoan omat ja haastateltujen kokemukset yhteen.

Johdantoa seuraavassa luvussa 2 käsittelen yksintyöskentelyn käsitteitä. Luvussa 3 kerron omasta yksintyöskentelystäni Merihaka-dokumentin parissa. Luvussa 4 käyn läpi kolmen yksintyöskentelijän haastatteluja heidän työskentelytavoistaan. Luvussa 5 kokoan yhteenvedoksi oman ja haastateltavieni kokemukset yksintyöskentelystä.

2 YKSINTYÖSKENTELEY

Yksintyöskentely ei ole av-alalla mikään vakiintunut termi. Haastatteleman YLEn aluetoimittajan mielestä toimittaja-nimike ei kuvannut hänen työkenttäänsä, ja termi mediatoimittaja, jota paljon käytetään, olisi kertonut lähinnä kuvapuolen, äänen ja tekniikan hallinnasta. Joten kumpikaan näistä ei kuvannut hänen tekemäänsä kokonaisuutta, johon kuului sekä sisällön että tekniikan hallinta. Virallisesti hänen työnimikkeensä oli toimittaja. Freelance-toimittaja puolestaan ei edes halunnut nimetä itseään, hän puhui käsityöläisyydestä.

Englanniksi suhteellisen vakiintunut termi televisiotuotannoissa on *video journalist*. Hyvin epävirallista *one-man band* termiä käytetään kuvaamaan esimerkiksi dokumentaristin yksintyöskentelyä mutta myös televisiossa yksintyöskentelevää (Neely 2006, Prato 1995, Rudolph 1999). Pohjois-Amerikassa käytetään myös *videographer*-termiä.

Anni Svahn on määritellyt opinnäytetyössään hyvin eri termien käytön alalla: ”Videographerille ei ole suoraa suomenkielistä vastinetta. Suomenkielessä vastaavassa ammatissa työskentelevää henkilöä kutsutaan yksinkertaisesti toimittajaksi tai moniosaajaksi. Toimituksille on myös muodostunut omia nimityksiä, kuten MTV3:n videojournalisti tai Uudenmaan uutisten tapa puhua toimittajasta, joka tekee juttua yksinkäyttönä. Puhutaan myös yksintekemisestä, jota käytetään mm. sähköisten viestimien työehtosopimuksissa.” (Svahn 2004, 4)

Tässä työssä käytän lähinnä yksintyöskentely-termiä, koska mielestäni se kuvaa selkeästi yksin työskentelevien tilannetta ja sitä voidaan soveltaa niin dokumenttien, ajankohtaisohjelmien kuin uutistenkin tekemiseen.

Määrittelen tässä työssä yksintyöskentelijän vähimmäisvaatimuksiksi av-tuotannossa työskentelytavan, missä tekijä on kuvauspaikalla yksin ja käyttää yksin kameraa sekä äänittää, ja samalla toimii ohjaajana tai toimittajana. Ohjaaja-kuvaaja tai toimittaja-kuvaaja määritellään yksintekijäksi, vaikka hän ei tee aivan kaikkia av-tuotannon työtehtäviä itse, mutta on kuvan ja äänen taltiointivaiheessa yksin eli kohtaa kuvattavansa yksin. Tässä työssä rajaan yksintyöskentelyn ulkopuolelle mm. ohjaajan ja toimittajan, joka ei itse kuvaa, mutta leikkaa ja tuottaa työnsä itse.

Kuvauksen ja ohjauksen lisäksi yksintyöskentelijä voi tehdä itse myös tuottamisen, leikkauksen ja äänen jälkikäsitteilyn. Yksintyöskentelijä, joka kuvaa ja ohjaa työnsä, on yleensä vahvasti mukana myös jälkityövaiheessa pitämässä lankoja käsissään vaikka ei itse leikkausta tekisikään. Parhaimmillaan yksintyöskentelijä on ohjaaja, toimittaja, tuottaja, kuvaaja, äänittäjä ja leikkaaja, ja voisi käyttää vielä montaa muutakin termiä kun kaikki mahdolliset työtehtävät otetaan huomioon.

Kun termit eivät ole vakiintuneet, niin eivät myöskään ammattilaisten asema ja tekemisen tavat. Televisiotoimittajan yksintyöskentelyä saatetaan hämmästellä ihan ammattilaistenkin keskuudessa. Yksintyöskentelyn toimivuudesta tuotantotapana keskustellaan myös yhä mm. Kanadassa ja Yhdysvalloissa, jossa sitä on sovellettu pisimpään (Prato 1995, Potter 2006, Careless 2005).

Toimittajan ammattikentässä yksintyöskentely on siis selvästi uudempi tapa toimia, eikä sille ole syntynyt selviä ammattinimikkeitä. Elokuvantekijälle, varsinkin dokumentin tekijälle laajempi ammattikuva on tutumpaa. Kukaan ei kyseenalaista dokumenttitraditiossa yksintekijää ja sen laatua. (Griffiths 1998, 123) Myös dokumentinteossa on perinteikästä lähteä liikkeelle ihan yksinään ja yksintyöskentelyä tehdään nykyäänkin filmikameroilla (Neely 2006).

3 YKSINTYÖSKENTELEN HAVAINNOINTI OMAN TEKEMISEN KAUTTA

Osana lopputyötäni toteutin 5-minuuttisen lyhytdokumentin nimeltä Merihaka – oma paikka. Tekemällä yksintyöskentelyä moni asia työskentelytavan hyvistä ja huonoista puolista selvisi minulle hyvin konkreettisesti oman kokemuksen kautta. Aloitin dokumentin suunnittelun syksyllä 2006, kuvasin joulukuussa ja viimeistelin sen helmikuun alussa 2007. Siinä kokeilin ensimmäistä kertaa yksintyöskentelyä kuten myös dokumentin tekemistä. Se oli haastava yhtälö, mutta myös hyvin opettavainen kokeilu.

3.1 Käsikirjoittaminen

Dokumentin teon aloitin suunnittelemalla käsikirjoitusta. Käsikirjoitusta tarvitaan aiheen esittelemiseen mahdollisille rahoittajille. Minun tuottajani oli oppilaitos, jossa opiskelin, ja tarvitsin tuotantooni toteuttavan käsikirjoituksen, jotta saisin tuotantoluvan.

Dokumentin käsikirjoittaminen on haastavaa. Koin että sen rakennetta on huomattavasti vaikeampaa suunnitella etukäteen kuin fiktion rakennetta. Minulla oli muutamia suuntaviivoja, joita halusin dokumentissani toteuttaa. Halusin kertoa Merihaasta, koska olin asunut siellä seitsemän vuotta ja sinä aikana kohdannut monenlaista suhtautumista alueeseen, jopa hyvinkin vihamielistä. Halusin tuoda näkyviin asukkaiden viihtymistä ja erilaisia suhtautumistapoja Merihakaan.

Käsikirjoittaminen on pitkälle yksin työstämistä oli kyse sitten fiktion tai dokumentin kirjoittamisesta, joten tässä työskentelyn vaiheessa se ei ole yksintyöskentelyä ainoastaan dokumentin tai tv-ohjelman yksintekijälle. Kuitenkin käsikirjoittamiseen kuin muuhunkin yksintyöskentelyyn kuuluu ainakin jossain vaiheessa se, että olet yksin asiasi kanssa, kehityslinjat ja päätökset pitää muokata yksin, ja kantaa niistä vastuu yksin. Yksintyöskentelijälle ei ole ympärillään muuta tuotantoryhmää, mikä voisi helpottaa ratkaisemaan kirjoituksen ongelmia. Toisaalta rahoitustaholla voi olla omat mielipiteensä siitä, mihin suuntaan käsikirjoitusta pitää rakentaa

Toki on saatavilla kommenttiapua, mutta parasta olisi juuri ollut pallotella ideoita, ihan vain jutella asiasta. Sitä sain joiltakin tutuilta, joille vain kerroin työni etenemisestä. Ja heti asian purkaminen sanoiksi sai ideoita ryöpsähtämään ja tehtävän tuntumaan kevyemmältä. Mutta tällaista työskentelyä ei kuitenkaan ollut kuin satunnaisesti.

Työryhmä olisi tuonut myös enemmän aikataulutusta ja ryhtiä käsikirjoituksen tekemiseen, koska silloin pitäisi ottaa huomioon muiden tekijöiden aikataulut. Käsikirjoittaessa jäinkin helposti jumittamaan paikalleen, mikä puolestaan söi aikatauluani toisesta päästä.

Toisaalta omassa prosessissani kulkee myös ensimmäisen kerran tekemisen ongelmat yksintyöskentelyn lisäksi. Eli käsikirjoituksessa pidin ehkä enemmän tiettyä ideaalia yllä siitä, millaiset kriteerit sen pitäisi täyttää. Nyt yhden dokumentin tehneenä, tiedän millainen siitä olisi pitänyt tehdä.

3.2 Kuvauskalusto ja yksintyöskentely

Yksintyöskentelijä tarvitsee erityisesti työskentelytapansa sopivan kuvauskaluston, ja niistä keskeisimpiä on kamera. Mutta millainen pitää olla yksintyöskentelijän kamera? Tuntui, että tähän oli selkeä vastaus olemassa: tarpeeksi kevyt mutta tarpeeksi ammattimainen ja laadukas. Tämä kategoria on ns. semiprofessionaalikamerat, joita käytetään nykyään myös ammattilaisten työskentelyvälineinä.

Tällaista kameraa en kuitenkaan saanut heti, kun tarkoitukseni oli aloittaa kuvaukset. Varasinkin ensimmäiseksi kuvausviikonlopukseni täysin ammattimaisen ison televisiokameran. Sen käyttäminen mobiilisti liikkuvan yksintyöskentelijän kuvausvälineenä oli hyvin hankalaa. Ensisijassa kyse on kameran painosta. Tällaisella kameralla ei niin liikuttaisi ketterästi kävellen paikasta toiseen. Pienempi kamera on siis mobiilimpi.

Käyttämäni kamera oli Panasonic 100B. Se oli helppokäyttöinen ja kuvanlaatu oli tarpeeksi hyvä. Siinä oli myös mahdollisuus kuvasuhteeseen 16:9, mikä sopi maisemia maalailevaan dokumentin aiheeseeni. Heikkoudet tästä kamerasta yksintyöskentelyssä löytyivät äänen tasojen säätimestä, mistä oli vaikea saada otetta. Ja juuri nopeissa katugalluphaastatteluissa olisi tarvinnut säätimen, josta olisi saanut tukevan otteen ja saanut sen säädettyä helposti oikeaan kohtaan.

Lisäksi kamera oli kuitenkin suhteellisen painava, eli käsivarakuvaus oli pidemmän päälle raskasta. Kamera on myös niin pieni että sitä ei voi suoraan laittaa olalle. Opettajani kertoi että on olemassa telineitä, mutta en sellaista hankkinut, kun ajattelin, että kuvaan enimmäkseen jalustalla.

Projektissani lähdin ensikertaa testaamaan äänen tekemistä yksin, kun koulun opiskeluprojektit tehdään yleensä äänihenkilöstön kanssa. Varustauduin siis suuntaavalla mikrofoniin ja kahdella kaulamikrofoniin ensimmäisiä äänitystä koskevia

sessioitani varten. Lisäksi minulla oli luurit äänen kuuntelemista varten, valitettavasti niitä en ehtinyt kaikissa tilanteissa käyttää.

Äänitys tuottikin enemmän harmia kuin olisin uskonut. Haastattelut sisätiloissa nappimikeillä sujuivat oikein hienosti. Mutta tuuli ja liikenteen meteli hättäsivät muutamissa kohdissa pahasti.

3.3 Katugallup-haastattelutilanteet yksintyöskentelynä

Yksintyöskentelyni haastavimpia tilanteita olivat kun olin pyytämässä kadulla kohtaamiltani ihmisiltä kommenttia Merihakaan. Kun henkilön sai suostuteltua haastatteluun, he olivat yleensä levottomia, ja hyvin pian lähdössä pois. Siinä tilanteessa piti tehdä niin kuvan säätöjä kuin säätää äänet sopivalle tasolle, mutta tuuli teki tepposiaan. Ja jossain tilanteissa tuulen lisäksi oli hurja liikenteen meteli. Tilanteet olivat nopeita, jo pelkästään kuvallisesti hallittaviksi, eikä niissä ollut aikaa tuulen hallitsemiseksi tai erillisten mikkien viritykseksi. Nämä tilanteet osoittautuivat hyvin ongelmalliseksi, ja näkyvät myös dokumentin lopputuloksessa. Tilanteissa olisi ehkä ollut hyvä olla haastattelumikki, joka olisi voinut antaa haastateltaville. Tai sitten asettaa kamera ja mennä sitten haastattelemaan ihmisiä. Tätä en kuvatessani nähnyt vaihtoehtona, koska siihenkin olisi pitänyt käyttää aikaa. Näissä ns. katugalluphaastatteluissa nopeus hättäsikin niin kuvaamista kuin ääntä. Ja tuuli pilasi vielä ääntä lisää, normaaleissa tuuliolosuhteissa ongelmaa ei olisi ollut tai se ei olisi ollut niin paha.

3.4 Haavoittuvaisuus ja joustavuus

Sairastuin sitten juuri sinä viikonloppuna kun oli tarkoitus aloittaa kuvaukset. Yhden miehen hommissa se tarkoittaa sitä, että ei kuvata. Jos olisi isompi ryhmä kyseessä, niin silloin yhden ihmisen voisi korvata helpommin jollain toisella. Toisaalta isoissa fiktio tuotannoissakaan mm. ohjaajaa ja kuvaajaa ei juuri voi korvata. Projektissani sairastumiseni tarkoitti sitä, että minun oli sovittava uusi aloitusaika Laura Koson

kanssa, jonka kanssa oli tarkoitus poimia yhtenä kuvauspäivänä ympäristöstä pelkkiä ääniä käytettäväksi. Muita ryhmässäni ei ollutkaan.

Yhden hengen tiimin on helppo pistää aikataulut uusiksi. Tämä mahdollistaa esim. sääilmiöihin liittyvän joustavuuden. Jos kuvauspaikka ei ole kaukana, voi olla mahdollista odottaa sitä kaunista aamua, jolloin aurinko paistaa. Tästä joustavuudesta minulla oli iloa joulukuussa tehtävissä kuvauksissa, joihin oli todella oleellista saada myös kauniin ilman maisemia kuvattua. Haaveilin kuvaavani dokumentin Merihaasta ympärivuotisena, jolloin yksintekeminen olisi mahdollistanut joustavan aikataulun, mutta tässä projektissa ja tällä aikataululla en ajatustani toteuttanut.

3.5 Leikkaus ja äänenkäsittely

Dokumentin leikkauskin oli minulle uutta, muita leikkaustöitä olin kyllä tehnyt erilaisissa koulun projekteissa aiemmin. Vaillinainen käsikirjoitus kostautui sitten leikkauspöydässä. Minun piti miettiä aika lailla tarinaa uudestaan. Päädyinkin lyhentämään tarinan pituutta reippaasti. Lopulta tuntui että sain dokumenttiin sen sisällön, mitä siihen etsinkin. Vasta leikkauspöydässä näin, millaisen dokumentin aiheesta olisi parhaiten saanut, ja mikä siitä olisi tehnyt konkreettisemmän, ja myös sen, miksi käsikirjoittaminen oli niin vaikeaa. Uutena tekijänä oli vaikea lähteä tekemään hitaasti maalailevaa dokumenttia, mutta tarina ihmisten elämästä heidän kertomanaan vie aina mukanaan.

Tein muun osan dokumentistani yksin, mutta äänien käsittelyyn tarvitsin apua. Määritelmäni mukaan yksintyöskentelijä voi käyttää osassa tuotantoa muita apunaan (ks. s. 3-4). Päädyimme äänenkäsittelyssä avustaneen Laura Koson kanssa tekemään taustalle musiikkia, jonka Koso toteutti. Hyväntuulinen kitaramusiikki taustalla sai mielestäni dokumenttiin positiivisen vireen. Koso teki kaikkensa äänitysten virheiden ratkaisemiseksi, mutta jos kuvassa on sekä hirveä tuuli että liikenteen meteli, ääntä oli

mahdoton puhdistaa. Jos nyt tekisin työn uudestaan, jättäisin nämä osat käyttämättä kokonaan.

Olin myös ensimmäistä kertaa spiikkaamassa työtäni. Se sujui kohtuullisen hyvin Koson neuvojen avulla. Dokumenttiini tuli tehtyä jonkin verran liikaa taustapuhetta. Leikkaukseen olisi saanut käyttää myös enemmän aikaa, mutta teknisistä ongelmista johtuen en päässyt leikkaamaan silloin kun minun piti. Värinkäsittelyyn olisin tarvinnut enemmän tukea ja myös opetusta.

4 YKSINTYÖSKENTELIJÖIDEN HAASTATTELUT

Tutkiakseni laajemmin yksintyöskentelyä oman työskentelyn lisäksi, päätin haastatella muita yksintyöskentelijöitä. Haastatteluissa pureudun yksintyöskentelijän yleisimpiin haasteisiin ja taustoihin. Haastattelin kolmea erilaista suomalaiselle medialle ja yleisölle työtään tekevää yksintyöskentelijää: pitkänlinjan dokumentaristia, kansainvälisten ajankohtaisohjelmien tekijää ja YLEn alueuutisten toimittajaa.

Haastatteluja varten tein kysymysrunгон (Liite), jossa paneudutaan siihen, miten haastateltavat päätyivät yksintyöskentelijöiksi, heidän työskentelytapansa, ja miten he toteuttavat yksintyöskentelynsä.

Esitin kysymykset haastattelutilanteessa, en lähettänyt niitä haastateltaville etukäteen. Haastatteluissa keskustelu eteni omassa tahdissaan ja kysymykset käsiteltiin joka haastateltavan kohdalla eri järjestyksessä. Tein haastatteluista muistiinpanot, mutta myös äänityksen, jonka litteroin. Haastatteluista käytän tässä työssä lainauksia.

Vastausten analysoinnissa käytän samaa, kysymyksien muodostamaa runkoa ja aihejakoa. Kysymykset olen ryhmitellyt viiteen osaan, jotka kaikki leikkaavat toisiaan jossain määrin. Ensiksi käsittelen haastateltavien taustoja ja miten he ovat päätyneet yksintyöskentelijöiksi. Toiseksi kerron haastateltavien tavoista tuottaa, ideoida ja

käsikirjoittaa. Kolmanneksi tarkastelen kuvaus- ja äänitystilannetta laitteiden ja työtapojen osalta. Seuraavaksi paneudun yksintyöskentelyn vaikutuksiin leikkaukseen ja jälkikäsitteilyyn. Tämän osion lopuksi tarkastelen koko yksintyöskentelyn kokonaisuutta ja yksintyöskentelyn merkitystä haastateltaville.

4.1 Haastateltavien taustat ja päätyminen yksintyöskentelijäksi

Haastateltavani olivat dokumenttiohjaaja Lasse Naukkarinen, freelance-ajankohtaistoimittaja Marc Helfer sekä YLEN alueuutisten toimittaja Hanna Mylly. Kaikki eri-ikäisiä ja -tyyppisiä elokuvien, tv-raporttien ja uutisten tekijöitä.

4.1.1 Pitkän linjan dokumentaristi yksintyöskentelijänä

Lasse Naukkarinen on pitkän linjan dokumentaristi, ohjaaja, käsikirjoittaja ja kuvaaja. Naukkarinen opiskeli kamerataiteen osastolla Taideteollisessa oppilaitoksessa 1963 - 1967. Hän työskenteli jo opiskeluaikanaan Filminor Oy:ssä, minkä keulahahmona oli Risto Jarva. Filminoriin oli kokoontunut tuohon aikaan ryhmä lahjakkaita suomalaisia elokuvantekijöitä. Naukkarinen toimi yhtiössä ensin kamera-assistenttina ja myöhemmin kuvaajana. Filmnorissa tehtiin sekä fiktioelokuvia että yritysten tilaamia elokuvia/esittelyjä. (Turun Sanomat 1997, Risto Jarva -seura)

Muutamaa vuotta myöhemmin, lähdettyään freelanceriksi hän teki dokumentteja, jotka olivat poliittisia.

Silloin niitä kutsuttiin, paitsi dokumenteiksi ja puhuttiin myös suorasta dokumentista niin myös termillä agitprop, vastaavasti kuin poliittisilla lauluryhmillä. Minulla oli vastine niille, elokuvallinen agitprop.

Dokumenttien lisäksi hän on ohjannut myös muutaman fiktioelokuvan. Naukkarisen filmografiaan kuuluu 32 hänen ohjaamansa teosta.

Lasse Naukkarinen kuvasi yksin jo 70-luvulla 35-millisellä mykkäkameralla, johon ääni täytyi normaalistikin liittää irtoäänenä, koska kamerat surisivat niin voimakkaasti. Hän lähti liikkeelle kuultuaan mielenosoituksesta, joka liittyi dokumenttiin, jota hän oli tekemässä. 1970 ja -80-luvun vaihteessa hän kuvasi Sinebrychoffin puistosta dokumenttia. Hän pystyi kuvaamaan paljon myös oman asuntonsa ikkunasta ja seuraamaan puiston hävitystä. Myös tässä hetkeen tarttuminen oli tärkeää. Se, että oli kamera käytössä ja pystyi tarpeen tullen kuvaamaan teki prosessista helpomman ja spontaanimmman, kuin jos olisi täytynyt järjestää aikatauluja. Myös taloudelliset syyt yksintekemiseen olivat jo uran alkuvaiheilla tärkeitä.

Toinen on ollut taloudellinen syy. En olisi voinut kuvitellakaan että olisin saanut ketään sinne Kuubaan. []Periaatteessa olisi pitänyt olla toinen, joka on prikaatissa ja olisi tehnyt töitä ja äänittänyt. Mutta se lopputulos kyllä toimi kyllä noinkin.

Varsinaisesti yksintyöskentelyyn Naukkarinen siirtyi hankittuaan ensimmäisen kevyen dv-videokameran vuonna 1995. Silloin hän työsti kahta projektia, Madame E ja Taiteilijaelämää. Kumpikin kuvausprojekti kesti vuosia. Näissä hän ei käyttänyt erillisiä äänittäjiä. Taiteilijaelämää on seurantadokumentti hänen omasta pojastaan lapsena. Tämän dokumentin tekeminen olisi ollut melkein mahdotonta ilman, että sitä olisi tehnyt yksintyöskentelynä ja olisi ollut kamera käytössä. Kuvausta tehtiin aina kun jotain luovaa syntyi.

Taiteilijaelämässä aika paljon kuvasin poikaani silloin, kun näin että jotain luovaa syntyy, oli luova prosessi käynnissä. En voinut oikeastaan kuvitella, että olisin voinut tehdä niin kuin ennen, että kuvauspäivä varattiin ja sitten varattiin kamerat, ryhmä ja niin edelleen. []Se oli yksi, missä oli hyvin perusteltua tuo yksintyöskenteleminen.

Tällaisessa aiheessa tilanne on myös niin intiimi ja henkilökohtainen, että yksintyöskentely on hyvin motivoitua.

Taiteilijaelämää on taas esimerkki siitä, että jos on pitkä seuranta ja intiimi, niin on hyvin vaikea (pitää muuta kuvausryhmää mukana). []

Mutta tuossa tapauksessa omassa perheessä olisi ollut aika hankalaa, jos joku asuisi kolme vuotta mukana äänittämässä.

90-luvun puolivälin jälkeen Naukkarinen on tehnyt dokumenttinsa pääasiassa yksityisnäytelystään. Hän on kuvannut yksin myös viimeisen dokumenttinsa Intiassa, jota hän työstää parhaillaan.

Naukkarinen kuvaa ja äänittää itse tekemänsä dokumentit, sekä tuottaa ne yrityksensä kautta. Leikkaamisen hän nykyään teettää ulkopuolisella.

4.1.2 Ajankohtaistoimittaja kuvaa maailmalla

Marc Helfer on freelancer ajankohtaistoimittaja. Hän kuvaa juttunsa pääasiassa ulkomailla ja myy niitä lähinnä television ajankohtaisohjelmistoon. Helfer on aloittanut uransa Ranskassa kirjoittavana toimittajana 80-luvun alussa, sekä tehnyt dokumentin käsikirjoituksen ja toiminut valokuvaajana. Suomeen hän tuli vuonna 1987, jolloin hän myös aloitti oman radio-ohjelman Radio Cityssä, jota teki vuoteen -91 asti. Sen jälkeen hän kirjoitti Pariisista juttuja Helsingin Sanomille. Balkanin sodan aikana hän oli Sarajevossa freelancerina, siellä hän kiinnostui leikkaamisesta.

Kun tulin takaisin Ranskaan ajattelin, että haluaisin olla leikkaaja. Koska se on vähän kuin kirjoittaminen, mutta se kiehtoi, koska se oli visuaalista. Olen opiskellut elokuvayliopistossa Pariisissa 80-luvun alussa ja soitin kaikki vanhat yliopistoystäväni läpi. [] Sain kontakteja, ja lopulta sain harjoittelupaikan.

Ranskassa hän työskenteli yhtiössä, jonka yhdessä projektissa oli eri maiden osanottajia. Siellä hän tutustui Umayya Abu-Hannaan, joka pyysi häntä tekemään juttuja Dolce Vita ohjelmaan vuonna -97.

Annoin hänelle paljon ideoita, ja yhtäkkiä hän sanoi, etkö olisi kiinnostunut tekemään noita juttuja itse. Minä sanoin: ”Meillä on videokamera Internews Europessa ja voin lainata sitä, ja tehdä yhden jutun, ja katsotaan, mitä siitä tulee.”

Helfer on aloittanut kuvaavan toimittajan työnsä sattumalta. Mutta hänen muu ammatillinen taustansa antoi tukea uudenlaisen työskentelytavan aloittamiselle.

Minulla ei ollut yhtään työkokemusta, kun aloin kuvaamaan juttuja. Minua auttoi kokemus leikkaajana. Koska tiedän, mitä tarvitaan kun leikataan juttuja ja dokumentteja. Monesti leikatessa puuttuu niin paljon materiaalia. Tiesin, mitä pitää tehdä ja se auttoi, että nuorena olen ollut valokuvaaja.

Helfer kuvaa, äänittää ja tekee lopullisen käsikirjoituksen, jonka pohjalle leikkaus tehdään. Hänideoi ja myy aiheensa. Juttujensa leikkauksen hän teettää muilla.

4.1.3 Aluetoimittaja tekee yksin televisioon ja radioon

Hanna Mylly on tuore Uudenmaan tv-uutisten aluetoimittaja. Hän tekee uutisia Porvoosta ja sen ympäristöstä yksikkönsä ainoana television tekijänä. Työpaikkana hänellä on Radio Itä-Uusimaa. Hänen esimiehensä toimii kuitenkin Pasilassa.

Mylly yleensäideoi itse tekemänsä uutisaiheet ja sopii haastattelut. Hän kuvaa jutut, tekee käsikirjoituksen, juonnon ja leikkaa jutun. Hän tekee mahdollisesti vielä myös aiheesta lyhyen tai pitkän radiojutun ja laittaa jutun nettiin.

Kun lähden tekemään juttukeikkaa jostain tietystä aiheesta, niin resurssien säästämiseksi olen tehnyt joskus myös pitkän radiohaastattelun siihen vielä päälle samasta aiheesta, kun meillä on niin pieni toimitus.

Hanna Mylly on aloittanut toimittajan työuransa Radio Itä-Uusimaassa. Lisäksi hän on ollut MTV:llä työharjoittelussa Ihanassa aamussa, missä hän oppi paljon yksintekemisestä. Myös siellä hän leikkasi ja kuvasi yksin. Hänelle yksintyöskentely on tullut vastaan sopivana työnä, mutta ei ole ollut mikään tarkoituksellinen valinta.

4.2 Etukäteisvalmistelu ja tuottaminen

Ennen kuin yksintyöskentelijä pääsee kuvaamaan, tarvitaan yleensä monenlaisia etukäteisvalmisteluja ja suunnittelua aina aiheiden ideoinnista rahoituksen varmistamiseen ja projektinhallintaan.

Aiheiden ideointi on jokaisella haastateltavallani pitkälle oman itsensä varassa. Naukkarinen kertoi joskus saavansa pyyntöjä tehdä dokumentteja tietyistä aiheista. Hänen dokumenttiensa aiheet kumpuavat monista lähteistä.

Aiheet ovat joko omia, tai niitä on tarjottu minulle. Ne ovat pääasiallisesti omia: joko näkee jotain, kuulee jostain asiasta tai henkilöstä, kohtaa sellaisen, lukee tai joku tulee kertomaan.

Aluetoimittaja Mylly myös ideoi pitkälle aiheensa, jotka ovat alueen ajankohtaisia tapahtumia ja uutisia. Freelancer Helfer korosti sitä, että hän haluaa tehdä juttuja aiheista, jotka kiinnostavat erityisesti häntä itseään.

Yleensä keksin aina juttujen aiheet itse. Teen niistä aiheista, jotka kiinnostavat minua. Ne koskevat kulttuuria, yhteiskuntaa, tiedettä, ympäristöä, omituisia ihmisiä, ja omituisia tapahtumia. En yleensä tee mitään juttua vain siksi, että minun pitää tehdä juttu. Olen aina kiinnostunut niistä..

Käsikirjoittaminen palvelee dokumentaristeilla ja toimittajilla monenlaisia tarkoituksia, niin etukäteissuunnittelua, kommunikointia rahoittajien kanssa sekä ennen leikkausvaihetta tehtävää käsikirjoitusta. Jokaisella on oma tyylinsä tehdä etukäteissuunnitelmia. Dokumenttia tehdessä on yleensä enemmän aikaa poimia uusia lähtökohtia matkan varrella, kun taas uutistoimittajalla on tiukemmat raamit jo etukäteen. Toimittaja Mylly tekeekin selvän suunnittelutyön ennen jutun aloittamista.

Paljonhan siinä on suunnittelutyötä, kun itse täytyy suunnitella aiheet, kuvausaikataulut, soitella haastateltaville että miten kellekin käy ja

milloin. Ja samaan aikaan tietysti mieltii ketä haastattelee ja mitä näyttää.

Dokumentaristi Naukkarinen puolestaan ei mielellään tee käsikirjoitusta etukäteen.

Suunnitteleminen ei ole minulle hauskaa, eikä käsikirjoituksen tekeminen. Käsikirjoitukset ovat vaan summittaisia. [] Ei oikein ole kivaa dokumentissa, että sitoo käsiään ja sen koen vaan rajoittavaksi. Mutta jos sen prosessin käy etukäteen läpi, niin kyllä se auttaa sitä kuvaamista.

Ajankohtaistoimittaja Helfer tekee yhden käsikirjoituksen siinä vaiheessa kun hän myy ideansa, ja tekee uuden käsikirjoituksen ennen leikkausvaihetta. Myllys alkaa työstää käsikirjoitusta myös työn alkaessa.

Täytyyhän sitä käsikirjoitusta tosi usein mieltii myös ennen kuin lähtee tekemään haastatteluja, koska on mietittävä minkälaisen jutun haluaa tehdä, mitä haastateltavalta haluat ja mitä ovat kysymykset.

Haastattelemistani yksintekijöistä yrittäjä- ja freelancepohjalla työskentelevät myivät dokumenttinsa ja tv-juttunsa itse ja hankkivat niihin rahoituksen. Uutistoimittaja Myllys, joka on töissä YLEssä, ei luonnollisestikaan ota osaa rahoittamiseen. Hänenkin yksintyöskentelyynsä on kuitenkin taloudellisia ja muita resurssisyytiä kuten, että ei ole tarvetta pitää useampaa tv-uutisten tekijää samalla alueella.

Ihan puhtaasti resurssipulan takia ei ole varaa pitää enempää ihmisiä. Se on varmasti se pääsyy.

Myös sen takia meillä on Porvoossa yksi toimittaja, kun ei välttämättä tarvita enempää. Sillä alueella pystytään uutisoimaan tuolla vahvuudella.

Helfer on freelancer, joka myy aina juttunsa etukäteen. Naukkarinen pyrkii hankkimaan rahoituksensa etukäteen, joissakin tapauksissa hän aloittaa kuvaamisen aiemmin, ja myy aloittamansa dokumentit sitten kun kuvaukset ovat kestäneet jonkin aikaa. Myymisen

lisäksi hän on urallaan rahoittanut elokuvantekoa apurahoilla, toimimalla professorina ja opettamalla koko uransa ajan.

Ensimmäiset myin jälkikäteen, mutta jossakin vaiheessa aloin etukäteen hakemaan sitä kanavaa. Se on tietysti paljon järkevämpää. Sillä tavalla minä nykyään toimin.

Jos yksintekijällä on oma kamera käytössä, voi pienillä panostuksilla alkaa toteuttamaan ideoitaan ilman rahoitusta. Tällä tavalla dokumentaristi Naukkarinen on aloittanut jotkut omista dokumenteistaan.

Paanajärven Annia ja Taiteilijaelämää kuvasin pienellä kameralla ilman rahoitusta pari kolme vuotta. Minulla on yhtaikaa monta eri projektia käynnissä, joissa kaikissa ei ole rahoitusta mutta panokseni on niihin pieni: omaa työaika, matkakustannuksia ja niin edelleen. Jos minulla olisi iso ryhmä se olisi mahdotonta. Noissa pääsin tuolla tavalla liikkeelle, ja luulen että tällä hetkellä aika moni lähtee sillä tavalla liikkeelle. Että uskoo johonkin asiaan ja ryhtyy keräämään sitä aineistoa, ja siihen samaan aikaan on joku toinen projekti käynnissä, se mistä saa sen toimeentulon.

4.3 Yksintyöskentely kuvaus- ja äänitystilanteissa

Yksintyöskentelijän täytyy varustautua yhdelle henkilölle sopivalla kuvauskalustolla sekä käytettävä itselleen sopivia työskentelytapoja, jotka voivat poiketa ryhmässä työskentelystä. Alla tarkastelen yksintyöskentelijän tyypillistä kuvauskalustoa ja heidän omaksumiaan toimintatapoja.

4.3.1 Kuvauskalusto

Kaikilla haastattelemillani yksintyöskentelijöillä oli käytössään pieni tai keskikokoinen ns. semiprofessionaalivideokamera. Kukaan yksintyöskentelijöistä ei käyttänyt täysimittaista ammattilaisvideokameraa.

Naukkarinen käytti pientä 3-kennoista DV-kameraa. Myllys kuvasi Sony 150 DVCAM-kameralla. Helferin kamera oli Sony DVR 900 ja hän oli ostamassa piakkoin uutta kameraa. Hänen vaatimuksenaan oli helppokäyttöisyys, mikä varmasti yksintyöskentelijälle on tärkeä ominaisuus.

Kun ostan uuden kameran huhtikuussa, niin en halua, että kamera on liian monimutkainen. Koska en halua menettää paljon aikaa, jos haluaa saada hyvä soundin. En halua koskea monia nappuloita. Haluan hyvälaatuisen kameran, jota on helppo käyttää.

Naukkarinen äänitti erillisellä mikrofonilla, joka on kiinnitetty kameran päälle, joskus hän on käyttänyt mikrofonia myös kädessä. Naukkarinen käyttää joskus luureja kuunnellakseen, miten ääni menee kameraan, mutta yleensä hän ei niitä käytä.

Joskus en käytä sen takia, ettei kiinnitettäisi huomiota siihen kuvaamiseen. Katson vaan että se puhe kuuluu. Että se on sillä alueella eikä mene rikki. Toiminta ja liike voi olla niin vahvaa siinä, että ei niitä palkkeja huomaa, jos ne menee särölle.

Myllys käyttää haastattelutilanteessa aina luureja varmistaakseen, miten ääni kameraan menee koko haastattelun ajan. Aluksi hän tekee aina äänikokeen haastateltavalle, ja tarvittaessa haastattelun aikana, jos äänentaso muuttuu, voi vielä vähän liikuttaa mikrofonia. Myös Helfer käyttää aina luureja.

Minulla on aina kuulokkeet, huomaan jos henkilö on laittanut käden mikrofonin päälle tai... aina kuitenkin tarkistan, mitä tapahtuu.

Helferillä on käytössään 4-5 erilaista haastattelumikrofonia. Haastatellessaan hän käyttää yleensä kaulamikrofonia. Muussa kuvaamisessa hän käyttää myös erillistä mikrofonia. Helfer on myös tyytyväinen äänittämänsä äänen laatuun.

Olen ihan tyytyväinen (äänen laatuun). En koskaan käytä kameran mikrofonia. Joka kerta kun kuvaan kuvitusmateriaalia, käytän mikrofonia, jonka olen ostanut kolme neljä vuotta sitten ja se on hyvälaatuinen mikrofoni. Kun olen tehnyt sillä reppareita, niin niitä ei ole koskaan tarvinnut miksata.

Myllys käyttää kädessä pidettävää haastattelumikrofonia, joka on kiinnitetty johdon avulla kameraan. Hän kuvaa haastatteluäänet erillisellä mikrofoniilla, ja muut kuvaäänet kameran mikrofoniilla, jonka ääntä käytetään yleensä spiikin taustalla ja harvemmin ilman spiikkiä tai kommenttia.

Ihanassa aamussahan käytin vaan nappimikkejä, mutta tuolla on annettu tekniseksi ohjeeksi että olisi haastattelumikki. Se on äänellisesti parempi. [] Se on tietysti kuvauksen kannalta vähän hankalampi, koska silloin on pakko olla itse siinä eli nappimikillähän pystyisit samaan aikaan kuvaamaan.

Kaikilla äänitys menee suoraan kameraan ja DV-kasetille, ja yleensä käytettiin erillistä mikrofonia, joka oli kiinnitetty kameraan tai piuhan päähän. Muilla äänitysvälineillä olisi vaikea toimia yksintyöskentelijänä. Tätä kuvaa hyvin Hanna Myllyksen kommentti:

Ääni menee suoraan kameraan, ei ole mitään mikseriä, se olisi liian vaikeaa. Siinä vaiheessa kun ryhdyt kuvaamaan haastatteluja ja haastattelemaan, ja vielä seuraamaan äänimikseriä, niin sen jälkeen se homma menee täysin mahdottomaksi. Eli laitetaan suoraan kameraan kiinni.

4.3.2 Työskentelytavat yksintyöskentelytilanteessa

Haastattelutilanteissa sekä Helfer että Myllys sommittelevat kameraan haastateltavan paikalleen ja keskittyvät sen jälkeen haastatteluun. Myllys kertoo tilanteesta näin:

Rajaan sen ja katson hyvän taustan. Kun haastateltava on siinä, minä sanon: ”Ole siinä.” Ja asetan sen kuvaan niin, että se on sen näköinen kun sen pitää olla ja tulen sitten sen viereen.

Haastattelutilanteessa Helfer käyttää kaulamikrofonia. Kuvattavan istuessa hän käyttää myös jalustaa, johon hän sommittelee kohtauksen, eikä sen jälkeen katso kuvaa. Ulkona Helfer toimii eri tavalla ja käyttää kameraa käsivaralla.

Jos teen sen ulkona, pidän aina kameraa kädessä ja yleensä käytän normaalimikrofonia. Pidän kädessä sekä kameraa että mikrofonia, tai annan sen haastateltavalle.

Haastattelua tehtäessä sekä Helfer että Myllys katsovat kamerasta sopivan sommittelun, ja jättävät sen jalustaan kuvaamaan, kun he menevät tekemään haastattelua haastateltavan luokse. Yksintyöskentely ja haastattelun tekeminen ei ole aina ihan yksinkertaista. Tällaisessa tilanteessa yksintyöskentely on hankalampaa, mutta täysin toteutettavissa.

Hankalaa on tietysti, kun tekee yksin. Ei voi haastatella ja katsoa kuvaa samaan aikaan. Eli toisin sanoen, haastateltavaa on ohjattava aika paljon: ”Pistän nyt rekin päälle, älä liiku ja katso minua.” Siihen haastateltavan ohjeistamiseen menee paljon aikaa, ellei sitten ole paljon tekemisissä, kuten kunnallispoliitikkojen kanssa.

Helfer ei omasta puolestaan mainitse, että yksintyöskentelijän haastattelutilanne olisi hankala.

Ei tuo ongelmia (haastattelu ja kuvaaminen samaan aikaan) [] Sillä en ole mikään ammattikuvaaja ja yritän aina löytää helpoimman ratkaisun. Luotan aina vaistooni, jos huomaan, että on hyvä paikka, hyvä valo, teen heti sen haastattelun.

Haastattelun jälkeinen varotoimi, jota Myllys käyttää, on haastattelun katsominen heti kuvaustilanteessa, jolloin oton voi tarvittaessa uusia.

Heti kun haastattelu on ohi, kelaan sitä nauhaa vähän ja katson että ääni on ja kuva näkyy. Ja ettei se haastateltava ole pois kuvasta.

Helfer puolestaan haluaa ottaa haastattelut yhdellä otolla, vaikka hänkin jättää kameran yksikseen kuvaamaan.

Katson freimin, että tämä on ok, ja sen jälkeen keskityn haastatteluun. Jos huomaan, että haastateltava liikkuu, aina vain tarkistan mitä kuvassa tapahtuu. En voi menettää aikaa ja miettiä onko tämä hyvä. Aina kun aloitan kuvaamisen, teen sen niin, että ei enää tarvitse koskea rajaukseen.

Naukkarinen puolestaan dokumentaristina ei juuri tee haastatteluja, mutta haluaa olla muutoin kuvaustilanteissa vuorovaikutuksessa.

Helfer kuvaa ulkona käsivaralta. Myllys kuvaa myös joskus käsivaralta, mutta mainitsee, että pienet kamerat eivät ole parhaita käsivarakuvaukseen mutta niillä mahtuu ahtaisiinkin paikkoihin. Naukkarinen kuvaa myös paljon käsivaralta, mutta on käyttänyt aina tarvittaessa yksijalkaista statiiivia. Hänen mielestään kolmijalkaista jalustaa on raskas kantaa ja se hankaloittaa sillä tavalla tekemistä.

Minulla oli sellainen (yksijalkainen statiiivi) jo siellä (Kuubassa), ja se mahdollisti työnteon siellä, vaikka oli hirveen kuuma ja kädet tärisi. Se auttoi aikalailla.

Kuvaustilanteet dokumentin teossa voivat olla haastavia, ja ratkaisuja on tehtävä muun muassa sen suhteen käyttäkö statiiviva. Yksintekijä on yksin myös tavaroita kantamassa. Naukkarisella on tästä ikäviäkin kokemuksia.

Paanajärvellä, olin saanut rasitusvamman polveen ja siihen sattui koko ajan. Sen takia jätin niissä ensimmäisissä kuvissa Paanajärvellä statiivin pois. Mutta sitten näin, että se tulos ei ole oikein hyvä ja sen jälkeen käytin sitä yksijalkastatiiviva.

Naukkarinen on käyttänyt myös luonnollisia tukia vakauttamaan kameraa ja jättänyt myös kameras yksikseen kuvaamaan jonkun muun tuen varaan kuin jalustan varaan. Viimeaikoina hän on käyttänyt apuvälineenä ns. hernepussia. Hernepussiksi kutsutaan herneitä tai muita rakeita sisältävää pussia, jonka avulla pystyy vakauttamaan ja suuntaamaan kameraa. Yleensä hän tukee kameraa itseensä esim. polveen tai ylävartaloon.

Ihan tällä tavalla tuen ruumiiseen, tai sitten joskus polvelta. Nyt minulla on käytössä sellainen hiekkapussi, pieni, jota voi silloin pitää tässä tavallaan[] ja siihen oli laitettu jokin kiinnitys, ja ruuvattiin tähän vaan.

Ainoana haastatelluista Myllyksellä oli mukanaan myös muutamia pieniä valoja, jotka saa helposti kiinnitettyä kameraan. Valoja hän on tarvinnut kuitenkin harvoin, joskus haastateltavan kasvojen valaisemiseen ja mm. viinikellarin kuvaamisessa.

Kenelläkään haastatelluista yksintyöskentelijöistä ei ollut tapana pyytää ulkopuolisilta apua kuvaustilanteissa. Näin kertoo Mylly:

Harvoin on ketään, keltä pyytää apua. Siinä on yleensä minä ja haastateltava.

Haastateltavat yksintyöskentelijät eivät kokeneet kuvaavansa enempää siksi, että ovat yksintyöskentelijöitä. Heistä on vain hyvä, että on sitten tarpeeksi materiaalia

leikkauspöydällä. Joskus materiaalia on ihan yllin kyllin, mutta ei siksi, että on kyse yksintyöskentelemisestä. Kun ryhmän aikatauluja ei tarvitse noudattaa voi käydä näin, kuten Helferille.

Kun olin Thaimaassa joulukuussa, minulla oli lähes 10 tuntia materiaalia tehdäkseni 6 minuutin jutun. Olen vaan nauttinut liikaa.

4.4 Leikkaus ja äänenkäsittely

Naukkarinen ja Helfer ovat yksintyöskentelijöitä kuvaustilanteessa, mutta eivät itse tee leikkausta eivätkä äänenkäsittelyä. Määritelmäni mukaan he ovat siis yksintyöskentelijöitä (ks. määrittely s. 3-4). Heillä molemmilla on siihen kuitenkin valmius jälkitöihin. Naukkarinen on aikaisemmin leikannut omia filmille kuvaamiaan dokumentteja ja Helfer on aloittanut av-alan työt leikkaajana. Toimittaja Mylly puolestaan leikkaa sekä kuvan ja äänen toimittamiinsa ja kuvaamiinsa tv-juttuihin.

Siinä samassa teen kaikki äänifeidit ja jälkitasot ja sellaiset jutut. Aika paljon täytyy osata tekniikkaa tässä. Se on hyvä, että se on selkärangassa ja tulevat rutiinilla, ei mene paljon enää aikaa. Sitähän tämä vaatii, että ne kaikki muut sujuu. Että pystyt keskittymään siihen olennaiseen ja saat tarinan kulkemaan hyvin.

Kun yksintyöskentelyssä ei ole erikseen äänittäjää, eikä siihen ehditä kiinnittämään kovasti huomiota niin jälkikäsitelyssä voi olla tarvetta käsitellä ääntä tavallista enemmän. Naukkarinen toteaa, että äänen jälkikäsitely nostaa yksintyöskentelyllä tehdyn, ja sillä tavalla edullisen, dokumentin kustannuksia.

Äänisuunnittelija, joka poistaa sieltä kaikki heikkoudet ja rapinat, mitkä voi poistaa ja lisää jotain. Ja sitten se ääni miksataan, siitä seuraa, että äänibudjetti on suuri. Sinne täytyy sitten varata, ainahan se ei edes säästä välttämättä. Paanajärvessäkin kuvasin kuuden vuoden aikana, ja kävin 11 kertaa tuolla Vienassa ja matkat pelkästään vie jo kaksi päivää. Voi kuvitella kuinka kallis se olisi kuvausryhmän kanssa.

Helfer ei itse leikkaa juttujaan mutta on vahvasti mukana leikkausprosessissa ja sisällön suunnittelussa. Hän katsoo että kun kuvaa itse, että se auttaa hahmottamaan jutun sisältöä.

Tulee automaattisesti mieleen, että tiedän kun kuvaan, että tämä on hyvä ja tulee juttuun.

Myllyksen mielestä uutisjutun tekemisessä ei ole vaikeuksia sen kanssa, että olisi vaikeaa heittää pois itse kuvaamaansa hyvää mutta jutun kannalta tarpeetonta materiaalia.

Sitä ei niin uutiskuvauksessa tule. Totta kai siinäkin on, jos on mahtava visio jostain ja visiot ei oikein istukaan uutiskontekstiin, tai uutisten raamiin. Tai sitten on hirveästi hienoja kuvia, mutta et voi käyttää niitä tarinaan, onhan siinä aina jotain tuollaista pientä.

Nämä yksintyöskentelijät eivät nähneet mitään ongelmaa siinä, että kuvaaja itse leikkaa työnsä, vaan päinvastoin se on Myllyksen mielestä etu materiaalin jälkikäsitelystä.

Siinä on tietysti se etu, että kun on itse kuvannut, niin voi käsikirjoitusta tehdessä jo miettiä, että tähän kohtaan voisi laittaa sen kuvan, tai voisin lähteä tällä kuvalla liikkeelle, jolloin spiikki voisi olla tällainen. Se on myös ehkä etu tässä, kun itse tekee kaiken.

4.5 Yksintyöskentelyn kokonaisuus ja motivaatio

Yksintyöskentely vaatii monen asian pyörittämistä yhtäaikaan, monen sellaisen työtehtävän, joka voitaisiin myös jakaa monen eri ihmisen kanssa. Yksintyöskentelyssä yhdistyy monesti niin tuottajan, käsikirjoittajan, ohjaajan, toimittajan, kuvaajan, äänittäjän, leikkaajan ja äänenkäsittelijän työt. Haastateltavistani kuitenkin kenenkään

työnkuvaan eivät kuuluneet ihan nämä kaikki. Tämä on riippuvaista myös paljon millaista tuotantoa tehdään, onko kyse freelance-tuotannosta vai tv-kanavan uutistuotannosta. Itsenäisten tekijöiden Naukkarisen ja Helferin leikkauksen ja jälkikäsitteilyn teki joku muu. Ja toimittaja Myllys, joka hoitaa itse myös jälkikäsitteilyvaiheen ei puolestaan itse osallistu työnsä rahoittamiseen.

4.5.1 Kaikkien eri työvaiheiden toteuttaminen yksin

Helferille koko yksintyöskentelijän kokonaisuuden hoitaminen tuntuu ihan luonnolliselta: jutut menevät kaupaksi, ideoita syntyy, kuvaaminen sujuu ja äänitustyö on ollut toimivaa. Naukkarisella on pitkä, jatkuva ura dokumentaristina ja yksintyöskentelijänä, mikä kertoo yksintyöskentelyn hedelmällisyydestä hänen kohdallaan. Tuottamispuoli tuntuu hänestä kuitenkin raskaimmalta asialta kokonaisuudessa. Yksintyöskentelijä kantaa yksin myös taloudellisen vastuun, jos on freelancer tai yrittäjä. Säännöllisen tulon puuttuminen on ollut raskasta myös Naukkariselle.

Jätin sen kuukausipalkkaisen homman ja heittäydyin. [] Onhan nyt jo nimeä, niin silloin on helpompaa tietysti, mutta kuitenkin siitä huolimatta on hyvin rankkaa.

Muista tuotannollisista hankaluuksista Naukkarinen ei mainitse, vaan ne tuntuvat sujuvan. Myllys painottaa yksintyöskentelyn tekemisen kokonaisvaltaisuutta ja jatkuvuutta, kun saman jutun kanssa on tekemisissä koko tuotannon kaaren ajan, missä jutun tekemisen kaikki osiot riippuvat toisistaan.

Paljonhan tuossa tapahtuu oman pään sisällä. Se on sellaista jatkuvaa käsittelyä. Siitä vaiheesta kun saat aiheen käsiisi, niin se aihe on päässä niin kauan kuin se juttu on valmis ja vielä vähän sen jälkeenkin.

4.5.2 Yksintyöskentelyn hyötyjä

Myllyksen kokemuksena on, että yhden henkilön kuvausryhmän paikallaolo voi rentouttaa haastateltavaa verrattuna isompaan ryhmään. Sekä Naukkarinen että Helfer olivat sitä mieltä, että yksintekijä pääsee lähemmäksi kuvattavaa, tilanne on intiimimpi kuin se olisi, jos paikalla olisi isompi kuvausryhmä. Naukkarisen mielestä yksintyöskentelytilanteessa on myös vähemmän häiriötekijöitä.

Kuvittelen joissakin tilanteissa pääseväni lähemmäksi toista ihmistä kun on kahdenkeskinen tilanne, kahdenkeskinen kommunikaatio, ilman että siinä on enemmän häiriötekijöitä.

Samoin kokee Helfer. Kun kuvattavat unohtavat kameran, niin se avustaa myös luottamuksen syntyä.

Kun on yksin, löytää helposti intiimin tilanteen. Erityisesti jos kuvataan sairaalassa, ihmiset unohtavat nopeasti, että on kamera. Thaimaassa tein joulukuussa jutun, joka koskee aids-orpoja. Sen tekeminen olisi ollut mahdotonta, jos minulla olisi ollut kuvaaja ja sounditeknikko, koska olisi ollut todella vaikeampi saada luottamusta.

On myös henkilökohtaisia syitä, miksi yksintyöskentely koetaan paremmaksi. Helfer on sitä mieltä, että yksin tehdessä hän tietää miten asiat sujuvat, tuntemattomista yhteistyökumppaneista sitä ei tiedä.

Minulle on helpompaa sillä tavalla, erityisesti kun minulla on nyt kokemusta siitä, miten juttu tehdään. Luotan kykyyni tehdä juttuja ja se ei ole sama asia, kuin jos pitäisi palkata kuvaaja.

Helfer on myös sitä mieltä, että jos tekisi isompia tuotantoja, kuten dokumentteja, hän tarvitsisi ja haluaisi ottaa mukaan lisää ihmisiä, varmistamaan tuotannon laatua.

Kun on yksin vastuussa kokonaisesta tuotannosta, on tuotannon aikatauluttaminen ja oman työn järjestäminen joustavaa. Se mahdollisuus on myös uutistoimittaja Myllyksellä.

Kun itse tekee, sitä voi aika paljon vaikuttaa koko siihen palettiin, missä järjestyksessä mitäkin tehdään. Se sallii itselleen sellaista vapautta löytää ne omat toimintatavat, sen oman rutiinin ja vaihdellakin niitä.

Laaja työnkuva ja monipuolisuus kiehtovat Myllystä. Ja sen hän mainitsee työtavan hyväksi puoliksi.

On suuri etu että saa tehdä sitä kaikkea. Että ei tarvitse vain toimittaa tai vaan kuvata tai vaan leikata vaan saan tehdä niitä kaikkia.

4.5.3 Yksintekemisen haittapuolia

Yksintekemisen hyvät puolet ovat monesti niitä, mitä ei ole ryhmätyöskentelyssä tai ei voi samassa mitassa saavuttaa (esim. intiimiys). Yksintekemisen huonot puolet taas ovat useimmiten niitä, jotka puuttuvat juuri siksi, että ryhmää ei ole.

Yksintyöskentelyn ikäviä puolia on myös se, että jos epäonnistuu, niin siitä voi lähinnä syyttää vain itseään, tai sitä ei voi jakaa kenenkään kanssa. Tätä mieltä ovat Helfer ja Myllys. Helfer kertoo siitä näin:

Oikeasti se on ollut sattumaa. Ja olen niin tottunut tekemään kaiken yksin, olen tehnyt myös radio-ohjelmia yksin. Ja olen aina tehnyt haastattelut yksin, ja leikannut materiaalin yksin. On iso riski, että jos mokaan, niin mokaan todella.

Myllykselläkin on ollut tilanteita, missä yksintekijänä on joutunut kantamaan yksin vastuun, vaikka syyt eivät aina olisikaan omassa toiminnassa.

Kun saa palautetta, niin siinä vaiheessa tuntee olevansa yksin. Olisi voinut mieltä semmoista ja semmoista kuvaa, ja olisi voinut tehdä tuota ja tuota. Sitä ajattelee, että hyppääpä meikäläisen saappaisiin, ja tee koko homma itse. Siinä vaiheessa iskee helposti puolustusvaihe päälle eli teinpähän näin ja näin, ei onnistunut. Aika usein niihin on syyt, miksi ne eivät onnistu.

Sekä Naukkarinen ja Mylly olivat sitä mieltä että on monesti kätevää ja laadukkaampaa tehdä tuotantoa isommalla ryhmällä kuin yksin. Helfer ei tuonut vastaavaa mielipidettä esiin. Myllyksen mielestä yksintekeminen sujuu, mutta useamman henkilön kanssa sujuisi helpommin.

Ei se mikään ongelma ole yksinään tehdä niitä haastatteluja mutta onhan se aina parempi tehdä kaksin, joka tapauksessa.

Toimittaja myllyksen mielestä ryhmätyössä voi keskittyä paremmin juuri siihen, mitä on tekemässä ja yksintekemisen on myös hyvin intensiivistä.

Se, että olet pelkästään toimittaja pystyt keskittymään pelkkään sisältöön,[] ja voit yksinkertaisesti mieltä haastateltavia, olla niiden kanssa kontaktissa siinä haastattelutilanteessa. []Periaatteessa se on nopeampaa ja vähemmän voimavaroja vievää.

4.5.4 Yksintekemisen vaikutus laatuun

Mylly tuo myös esille asian toisen puolen, eli mikä on sopiva ja riittävä laatu esim. uutiskuvaukseen. Dokumenttikuvauksessa laatuvaatimukseen tämä ei välttämättä päde.

Siitäkin voi olla montaa mieltä, miten paljon tarvitsee panostaa siihen kuvaan. Jos se on liian elokuvamaista, niin sitten se on liian hyvin tehty, ja se ei enää ole uutinen.

Dokumentaristi Naukkarisen mielestä varsinkin äänenlaatu on se, mikä kärsii, kun kuvaustilanteessa on vain yksi tekijä.

Jos haluaa jalustaa käyttää, niin silloin olisi parempi että siinä olisi kaksi ja äänen laatu on tietysti parempi, jos siinä on äänittäjä erikseen., Nämä ovat ihan selviä asioita.

Uutis- ja dokumenttituotannoissa varsinkin äänellä on erilaisia merkityksiä. Dokumentissa kaikki kuvaan liittyvä äänimateriaali on tarpeellista varsinkin, jos spiikkausäänellä ei ole suurta osuutta. Uutisissa taas keskeisintä materiaalia ovat haastattelut, joten äänen kanssa ei ole niin paljon ongelmia.

Toimittaja Myllys puolestaan katsoo, että kuva on se puoli, joka kärsii. Jos on kuvituksellisesti vaikea aihe, niin juttu ja käsikirjoitus voivat syntyä helpommin kuin kuvitus, varsinkin kiireessä.

Luulen että olen niin kauan tehnyt toimittajan työtä, että itse käsikirjoitus ja toimitushomma ei kärsi koskaan. Jos siinä joku kärsii, niin se on varmaan kuva, joka ensimmäisenä kärsii.

Kuvan kärsimisellä Myllys tarkoittaa tilannetta, jossa on liian vähän kuvaa tai samanlaista kuvaa, jolloin on vaikea tehdä leikkausta. Kuvan laadussa voi olla myös ongelmia esim. se on voinut palaa puhki tai sommittelu ei ole onnistunut.

Yksintyöskentelijälle on tärkeää että laitteet ovat pieniä ja kevyitä, mutta samalla ne eivät monesti ole niin laadukkaita kuin isot ammattilaisvälineet. Naukkarinen käyttää nykyään pienen kameransa automaattiasetuksia osittain juuri siksi, että käsintarkennus on vaikeaa.

Alussa käytin automaattia aina, mutta esim. tässä (kamerassa) se valaistusautomaatti ei ole niin hyvä, kuin minun siinä yhdessä aikaisemmassa Sonyssa, joka oli vähän isompi. Nyt käytän käsisäätöistä valaistussäätöä, tarkennukseen useimmiten käytän automaattista tarkennusta. []Noilla on hirveen vaikea tarkentaa käsin.

Kuvan laatukin voi olla jossain tilanteissa heikompaa, mutta yleensä tämä tulee näkyviin vain erikoistilanteissa.

Sitten kun näen oikein briljanttia, kalliilla budjetilla tehtyä dokumenttia, kyllähän siinä eroa on selvästi. Mutta se on ehkä silloin kun kuvataan hyvin vähässä valossa tai jossain, niin silloin se näkyy. Ja objektiivin laatu esim. laajassa kuvassa. [] Ennen kaikkea tällaisella kameralla mutta kalleimmillakin, ellei ne ole ihan huippuja.

Yksintyöskentelijä ei ole myöskään suojaassa tuulen aiheuttamilta äänitysongelmilta. Naukkarinen on selvinnyt toisten avustuksella.

Huomasin, kun kuvasin Paanajärvellä sellaisella kennäkkeellä ja siellä on laajoja aukeita ja joki, niin siinä tuulee helposti ja tuuli tuli mikrofoniiin. Siellä kentällä oli sellaiset prasnietkat, niin oli hyvin vaikeata sen äänen saaminen kunnollisena. Käytin kaikenlaisia vippaskonsteja, pyysin jotain seisomaan siinä tuulen puolella.

Hän on myös joskus käyttänyt tilanteen luovasti edukseen kuten Miina Äkkijyrkästä kertovassa dokumentissa.

Miinavaarassa olen kuvannut kun ollaan rannalla syksyllä lokakuussa, jolloin on yhtäkkiä aurinkoinen ilma, mutta hyvin tuulinen. Olemme siinä rannalla ja vesi liplattaa, ja olin vatsallani siinä kalliolla ja minulla oli kamera kivenkolossa, jotta tuuli ei kävisi mikrofoniiin. Ja se kohta onnistui tavattoman hyvin. Siinä on voimakas kuvakulma, ja puita taustalla siinä ylhäällä, pään yläpuolella ja takana. Ja Miina siinä pohtii niitä asioita, se on hieno kohta. Tavallaan ihan tämä pakko auttoi siinä.

Naukkarinen kiteyttää yksintyöskentelyn ongelmiin suhtautumisen hyödyntämällä nekin luovaksi ilmaisuksi.

Siinä on se, että pitää tiedostaa, ne ongelmat ja häivyttää ne ongelmat jollakin ratkaisulla. [] Ne on sellaisia, kerta kerralta nähtävä ne asiat. Että mikä on se ratkaisu.

5 YHTEENVETO

Kaikille haastatteluilleni hakeutuminen yksintyöskentelijäksi on ollut luonnollinen tai sopiva vastaan tullut vaihtoehto. Kukaan ei sellaista ollut varsinaisesti etukäteen miettinyt. Kaikki haastateltavani olivat aloittaneet uransa eri osaamisalueilta. Kuvaaja, kirjoittaja ja radiotoimittaja ovat laajentaneet osaamistaan ja kiinnostustaan, päätyen yksintekemiseen.

Haastateltavistani omaa yritystä pyörittävä ja freelancer etsivät itse rahoituksensa. Toinen myi juttunsa yleensä samalle tv-yhtiölle, dokumentaristi haki rahoitusta useasta lähteestä. Myös ideoiminen oli pitkälle oman itsen varassa. Muista ennakkovalmisteluista käsikirjoituksen tekemisen tavat erosivat, dokumentaristi ei yleensä työstänyt käsikirjoitusta etukäteen mutta ajankohtais- ja uutisohjelmiin sellainen tehtiin.

Omassa projektissani käsikirjoittamisessa ja dokumentin tekemisessä koin olevani aloittelija. Siksi käsikirjoittaminen oli minulle vaikeaa. Haastattelemani yksintyöskentelijät olivat ammattilaisia, jotka tunsivat tapansa työskennellä, olivat tehneet sitä vuosikymmeniä tai monia vuosia. Joten heille oman työn organisointi, suunnittelu ja jäsentely olivat tuttua.

Jos yksintekijällä on oma kamera käytössä, hän voi pienillä panostuksilla ryhtyä toteuttamaan ideoitaan ilman rahoitusta. Tällä tavalla dokumentaristi Naukkarinen on aloittanut jotkut omista dokumenteistaan. Yksintyöskentely ja kalusto mahdollistavat tietynlaisen tuotanto- ja tuottamistavan.

Kaikki yksintyöskentelijät käyttivät ammattilaiskameraa pienempää mini-DV-kameraa ja äänittivät erillisellä mikrofoniilla suoraan kameraan. Tämä on havaittu hyväksi vaihtoehdoksi. Yksi toimittaja käytti nappimikkiä, yksi haastattelumikkiä.

Dokumenttielokuvien tekijä käytti mikkiä vain kameran päällä. Kaikki myös käyttivät kuulokkeita enemmän tai vähemmän tarkistaakseen äänitystä, mutta tämän koettiin myös häiritsevän kuvaustilannetta. Kameroissa osa yksintyöskentelijöistä käytti jopa pienempiä ja kevyempiä kameroita, kuin mikä minulla oli käytössä.

Kuvanlaatu pienillä kameroilla oli haastateltaville riittävä ja samoin niiden käyttömahdollisuudet. Erikoistilanteissa näillä kameroilla ei ylletty samaan käytettävyyteen kuin ammattilaiskameroilla. Pienen kameran hyötynä oli se, että siihen ei kiinnitetä niin paljon huomiota kuin suureen kameraan ja se on helppo kannettava, ja myös helppokäyttöisempi kuin suuret ammattilaiskamerat.

Toimittajat, jotka tekevät paljon haastatteluja, jättivät kameran asettelujen jälkeen yksin kuvaamaan, ja keskittyivät sen jälkeen haastatteluun. Kaikki haastateltavat käyttivät jalustaa, dokumentaristi Naukkarinen mielellään yksijalkaista, jota on kevyempi kantaa. Mutta jalustaa ei käytetty kaikissa tilanteissa. Myös oman projektini kuvauksissa yksijalkainen statiivi olisi voinut olla toimiva työväline.

Yksintyöskentelijät olivat tyytyväisiä äänityksensä laatuun. Helfer kertoi, että hänen äänityksensä ei juuri vaadi käsittelyä. Kuvaamiseen keskittyessä äänen seuraaminen voi kuitenkin jäädä vähemmälle. Toisaalta Naukkarinen on havainnut, että äänelle pitää jälkikäsittelyvaiheessa tehdä enemmän kuin käsittelyä, mikä kasvattaa äänibudjettia.

Oman materiaalin leikkaamista ei pidetty hankalana. Siinä nähtiin positiivisena puolena se, että jo kuvausvaiheessa pystyy suunnittelemaan, ja pitämään kokonaisuutta päässään. Kuitenkin vain uutistoimittaja leikkasi tällä hetkellä itse kuvaamansa materiaalin. Itse koin myös yksintyöskentelyn hyötynä sen, että tuntee materiaalin, joten tietää, mitä sieltä etsii.

Haastateltavat pitivät yksintekemisen hyvänä puolena sitä, että yksintekijä pääsee lähemmäksi kuvattavaa ja tilanne on intiimimpi, kuin jos useampi ihminen olisi paikalla, samoin kameran läsnäolo unohdetaan paljon helpommin.

Pienillä resursseilla voi lähteä toteuttamaan ideoitaan ainakin aluksi ilman rahoitusta, voisi melkein puhua tuottamistavasta, minkä yksintekeminen mahdollistaa. Työn järjestäminen ja aikatauluttaminenkin on paljon joustavampaa kun on yksin liikkeellä.

Henkilökohtaisesti laaja työnkuva, mahdollisuus kuvaustilanteiden intiimiyteen, itsenäinen työ ja taloudelliset syyt olivat keskeisiä haastateltavien mainitsemia syitä yksintekemiseen. Se mahdollisti myös spontaanit liikkeelle lähdöt niin projektien aloittamisessa kuin kuvausten järjestämisessäkin.

Yksintekemisen huonoiksi puoliksi koettiin se, että on täysin itse vastuussa epäonnistumisesta, ja myös taloudellisen vastuun kantamisesta. Kuvaustilanteissa olisi joustavampaa olla ryhmässä, jossa jokaisella on oma tietty tehtävänsä eikä tarvitse keskittyä moneen asiaan yhtäaikaan.

Hyväksymällä työskentelytavan ongelmat yksintyöskentelijä voi kääntää ne joskus jopa positiivisiksi. Ongelmallisista tilanteista löytyykin uusia mielenkiintoisia näkökulmia kuvaan.

Yhteenvedon voi todeta, että yksintyöskentely tärkeimpinä hyvinä puolina pidetään:

- aikataulun joustavuutta,
- mahdollisuutta spontaaniin nopeaan liikkeellelähtöön
- tuotantotapaa, missä tuotanto on mahdollista tehdä pienellä panostuksella,
- intiimiyttä hyvin henkilökohtaisissa aiheissa ja pitkässä seurannassa.

Yksintyöskentelyn keskeisiä huonoja puolia puolestaan ovat:

- kuvan laatu ja kuvausmahdollisuudet pienissä laitteissa eivät ole niin hyvät kuin ammatilaisvälineissä,
- moneen asiaan keskittyminen yhtäaikaan voi vaikuttaa jonkun osa-alueen, kuten äänen tai kuvan kärsimiseen, tai hidastuttaa joitakin työvaiheita
- on yksin vastuussa isosta kokonaisuudesta ja monista osa-alueista,
- myös taloudellisen vastuun joutuu monesti kantaminen yksin.

Yksintyöskentelyn soveltuu erityisesti varsinkin intiimeihin kuvaustilanteisiin, joissa isomman kuvausryhmän työskentely voisi haitata luottamuksen saavuttamista. Tällaisia ovat hyvin henkilökohtaiset aiheet, jotka voivat koskea esim. omaa perhettä tai sairauksia. Kun yksintyöskentelijä on yksin liikkeellä, hän voi kohdata toisen henkilön hyvin intiimillä tavalla. Kahden henkilön dynamiikka on henkilökohtaisempi kuin jo kolmen henkilön läsnäolo samassa tilanteessa. Vaikka kuvaaja on tietyllä tavalla tarkkailija ja taltioija, koska hänellä on tähän tarvittavat välineet, hän on samalla myös ihminen, joka kohtaa toisen ihmisen.

Kaiken kaikkiaan aloittelevalla yksintyöskentelijällä on paljon haasteita vastassa. Yksintyöskentely kentällä vaatii rautaista teknisten välineiden hallintaa ja hyviä rutiineja, miten selvitä kaikkien niin sisällöllisten kuin teknisten seikkojen kanssa yhtäaikaan. Aloittelijana koin sen välillä vaikeaksi, sillä jossain tilanteessa pitää samaan aikaan kommunikoida haastateltavien kanssa, sommitella kuvaa, zoomata linssiä, kuunnella ja säätää äänentasoja.

Yksintekeminen on siis haastavaa. Projektin toteuttaminen on ollut suuri oppimisprosessi ja nyt tiedän paljon paremmin, mihin yksintyöskentelyssä pitäisi kiinnittää huomiota. Kun yksintyöskentelijänä rutinoituu, selviää varmasti paljon vähemmällä kuin minä nyt ensimmäisellä kerralla.

Yksintekijän on tunnettava hyvin taitonsa, toimittava sen mukaan ja tiedettävä vaatimukset ja sekä rajoitukset, joissa kuvaamisessaan liikkuu. Silloin voi hyötyä yksintekemisen hyvistä puolista. Ja mahdolliset hankaluudet pitää hyväksyä ja löytää niihin sopivat ratkaisut.

Yksintyöskentely oli minusta kiehtovaa, siinä hetken vapaudessa, kun voi metsästää sitä auringonlaskua niin monta päivää kuin on kamera käytössä, ja herätä yhtenä aamuna ja todeta, nyt se on se hetki. Ja myös intiimit hetket, kun haastateltava rentoutuu ja antaa sinulle paljon enemmän kuin olet itse osannut kysyäkään. Yksintyöskentely on myös niin intensiivistä, että ei ehdi miettimään mitään ylimääräistä, vaan siihen on

keskityttävä sataprosenttisesti. Silloin kun ammattitaito on hallussa, yksintyöskentely on hyvä tapa tehdä laadukasta televisio-ohjelmaa ja dokumenttielokuvaa.

LÄHTEET

Berg, Bruce L. 2001. Qualitative research methods for the social sciences. USA: Allyn & Bacon.

Bryman, Alan 2001. Social Research Methods. New York: Oxford.

Careless, James 2005. Video Journalists: More Crews, More Coverage, More Ratings. [WWW-dokumentti].

<http://televisionbroadcast.com/articles/article_1091.shtml> (luettu 25.4.2007)

Hirsijärvi, S & Hurme, H 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Griffiths, Richard 1998: Videojournalism. Oxford: Focal Press.

Neely John 2006: William Gazecki's Rules of Engagement. [WWW-dokumentti].

<<http://www.camcorderinfo.com/content/The-Indie-Dispatch---William-Gazeckis-Rules-of-Engagement.htm>>. (luettu 26.4.2007)

Turun Sanomat 1997: Suomen vanhin elokuvatuottamo konkurssiin. Julkaistu 23.7.1997.

[WWW-dokumentti].

<<http://www.turunsanomat.fi/talous/?ts=1,3:1004:0:0,4:4:0:1:1997-07-24,104:4:1456,1:0:0:0:0:0:>> (luettu 17.5.2007)

Svahn, Nina Ann-Mari 2004: Videographer – Tapaustutkimus monitekemisen soveltuvuudesta TV-uutistuotantoon. Stadian opinnäytetyö.

Prato, Lou 1995: Can One-Man Bands Hit High Notes? American Journalism Review

April 1995. [WWW-dokumentti]. <<http://ajr.org/Article.asp?id=345>>. (luettu 23.4.2007)

Risto Jarva -seura: Risto Jarvan pienoiselämäkerta. [WWW-dokumentti].
<<http://www.ristojarvaseura.fi/index.php?sivu=bio>> .(Luettu 17.5.2007)

Rudolph, Eric 1999. Documentary's one-man band. American Cinematographer 80
(1999): 107-108

Haastattelut:

Naukkarinen, Lasse. Dokumentaristi. Helsinki. Haastattelu 23.1.2007.

Helfer, Marc. Freelancer ajankohtaistoimittaja. Helsinki. Haastattelu 25.1.2007.

Myllys, Hanna. Toimittaja. Porvoo. Haastattelu 1.2.2007 ja sen täydennys sähköpostilla
30.4.2007.

LIITE: Haastattelukysymykset

Taustaa:

- Kerro urastasi?
- Koska aloitit yksintyöskentelyn?
- Miten päädyit tähän työskentelytapaan? Miksi työskentelet yksin?
- Kuinka paljon koko tuotantoprosessista teet yksin (suunnittelu, käsikirjoitus, kuvaus, leikkaus)?

Tuottaminen ja toimittaminen:

- Ideoitko itse aiheesi?
- Miten rahoitat/myyt työsi?
- Missä työsi julkaistaan esim. tv/elokuvateatteri?

Kuvaus- ja äänitystilanne:

Varusteet:

- Millainen kamera sinulla on? Millaiset äänitysvälineet sinulla on?
- Käytätkö jalustaa? Mitä muita välineitä käytät?
- Vaikuttaako yksintyöskentely varusteisiisi? Onko sinulla jotain erikoisvarusteita, vaikka itse kehittelemiä apuvälineitä?
- Millaisilla laitteilla äänität?

Järjestelyt:

- Joudutko tekemään kuvaustilanteessa erityisjärjestelyjä kun olet yksin? Käytätkö ulkopuolisia yksintyöskentelysi apuna esim. valkotalanssin ottamiseen?
- Miten kuvaamisesi vaikuttaa kun työskentelet yksin (kuvauskulmat, kuvamateriaalin valinta)?
- Miten hoidat haastattelutilanteen, miten haastattelet ja kuvaat samanaikaisesti?

Laatu:

- Vaikuttavatko varusteet mielestäsi esim. pienempi kamera kuvan laatuun? Entä äänen laatuun?

Leikkaus ja äänen jälkikäsitteleminen:

- Jos leikkaat itse kuvaamasi työn, miten se vaikuttaa työskentelyyn ja lopputulokseen. Onko siitä hyötyjä tai haittoja?
- Aiheuttaako yksinkuvaaminen esim. suuremman kuvamäärän ottamista ja niiden huonoa kirjaamista, mikä teettää lisätöitä leikkaamossa?
- Käsitteletkö itse myös äänen?

Motivaatio/yksintyöskentelyn kokonaisuus:

- Pysyykö koko paletti koko ajan käsissäsi, vai onko näin monen elementin yhtäaikainen pyörittäminen vaikeaa?
- Yksintyöskentely vaatii monenlaisia taitoja sekä kuvan ja äänen osalta. Kärsiikö joku osa? Mitä hyviä puolia ja hyötyjä yksintyöskentelyssä on?
- Mitä menetät/saat työskennellessäsi yksin verrattuna kuvausryhmän työskentelyyn?